

AFRIKA-GETUIGENISSEN

Nieuwsbrief nr 2

December 2004

Wij schrijven geschiedenis !

Sinds 27 maart van dit jaar, datum van de officiële oprichting van “AFRIKA-GETUIGENISSEN” v.z.w. heeft uw bestuur niet stilgezeten. Wij doen dan ook maar ons best om het navolgende relaas van onze activiteiten zo bondig mogelijk te houden !

- Een allereerste vaststelling : telkens weer valt het ons op hoe bijzonder diep de talrijke mensen die we ontmoeten gehecht blijven aan de jaren die zij in Kongo hebben doorgebracht. De stempel die deze periode op hun leven heeft gedrukt blijkt meer dan ooit onuitwisbaar. Het mag niet gebeuren dat dit indrukwekkende stuk eigen geschiedenis - steeds weer “*de mooiste jaren van mijn leven*” genoemd - ten onder zou gaan in onverschilligheid, vergetelheid, onbegrip of vooroordelen. Dat is de reden van bestaan van onze vereniging en aan al wie ons hierbij kan helpen zeggen wij : laat ons niet in de steek, wij hebben u nodig !

- Wij hebben druk doorgewerkt aan het maken van video-opnamen van getui-genissen. Op heden gaan we stilaan naar ons eerste vijftigtal toe en hebben we er weer een dertigtal in voorbereiding.

Wie nog niet persoonlijk benaderd werd, worde niet ongeduldig : Met de middelen en de mensen waarover we beschikken doen we ons uiterste best om het vele werk bij te blijven. Die opnamen vonden tot nog toe meestal plaats in het Museum van Tervuren, maar weldra ook op verschillende andere plaatsen in het Vlaamse land. Herhaaldelijk zijn wij ook reeds ter plaatse opnamen gaan maken bij hoogbejaarde informanten die zich nog moeilijk konden verplaatsen. Wij kunnen u verzekeren dat die bijkomende inspanning telkens ruimschoots de moeite loonde !

- Wij deden ook de verheugende vaststelling dat veel meer oud-kolonialen dan we dachten hun herinneringen neergeschreven hebben. Niet zelden vinden wij daarin verrassende beschrijvingen van toestanden en gebeurtenissen die natuurlijk nooit in de grote geschiedenisboeken terug te vinden

zullen zijn maar die zo'n bijzonder licht op de Europese aanwezigheid in Afrika werpen dat zij zeker niet verloren mogen gaan. Sommige van die min of meer omvangrijke mémoires zijn in beperkte oplage gedrukt. Andere, die gewoon met hand geschreven of op de schrijfmachine getikt zijn, berusten meestal in een familiearchief en lopen dus het risico in de vergetelheid te geraken. Wij willen zowel de ene als de andere bronnen verzamelen om ze voor definitief verlies te behoeden. Dezelfde bezorgdheid gaat uit naar interessant foto- en filmmateriaal. (Zie hierna)

- Voorts hebben wij onze samenwerking met onze Franstalige zustervereniging "Mémoires du Congo" geconsolideerd : uw voorzitter is bestuurslid van die vereniging en omgekeerd is haar bestuur in ons eigen bestuur vertegenwoordigd door de heer André Huybrechts. Die samenwerking levert aan beide kanten voordeel op, zonder afbreuk te doen aan de vrijheid om een zelfstandige koers te varen. Zo hebben wij bijvoorbeeld samen de gelegenheid gehad om onze activiteiten toe te lichten (met projectie) ten overstaan van een afvaardiging van diplomaten en hoge ambtenaren van het Ministerie van Buitenlandse Zaken, die zich bijzonder opgezet toonden over het soort werk dat wij verrichten. Terloops willen wij hier ook nog vermelden dat de

oprichting van een zustervereniging in Kinshasa ter studie ligt.

- Samen met "Mémoires" hebben wij een contractuele band gesmeed met het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika te Tervuren, dat de eindbestemming is van de herinneringen die wij inzamelen. Het is daar dat die gegevens ter beschikking zullen blijven voor wetenschappelijk onderzoekswerk. Momenteel zijn technische besprekingen met het Museum aan de gang over de wijze waarop een eerste reeks getuigenissen en documenten in de verzamelingen van het museum zal worden ondergebracht. Ook wordt met het Museum overleg gepleegd over de inbreng die wij kunnen leveren voor de grote tentoonstelling over het koloniale tijdperk die volgend jaar in het Museum gehouden zal worden.

- Wij willen in geen geval op drijfzand werken. Dat betekent in de eerste plaats dat wij er zorg voor dragen dat ons werk een wetenschappelijke basis heeft. Op dit aspect komen wij hieronder uitvoeriger terug. Vandaar ook nog dat wij aandachtig de politiek van de Vlaamse Overheid volgen, die onlangs een "Erfgoeddecreet" heeft uitgevaardigd. Wij wachten met ongeduld op de uitvoeringsbesluiten van dat decreet, waarin wij een leidraad en de nodige steun hopen te vinden om ons project in de beste condities te realiseren.

- Niet het vele werk schrikt ons af, maar wel zijn wij ervoor beducht dat belangrijke bouwstenen door gebrek aan middelen en tijd in ons werk zouden ontbreken. Helaas zijn wij immers in een wedren met de tijd gewikkeld. Wij zijn zo vrij te herhalen wat wij hierboven reeds hebben gezegd : wij hebben handen te kort en ook staan onze financiële middelen niet in verhouding tot onze behoeften. Vandaar deze hernieuwde en dringende oproep tot al wie ons kan helpen en steunen.

Het bestuur

Mondelinge geschiedenis

Wij hebben er ons rekenschap van gegeven dat onze activiteiten moeten worden gesitueerd in het kader van een moderne tak van de geschiedeniswetenschap : de mondelinge geschiedenis. *Oral history* is een concept van Angelsaksische oorsprong, dat praktisch zijn ontstaan te danken heeft aan de uitvinding van de bandopnemer, gewoonweg omdat het verwerken van mondelinge getuigenissen voordien moeilijk doenbaar was. Aan de Columbia Universiteit in de USA werd in 1948

een aanvang gemaakt met het vastleggen van levensgeschiedenissen op geluidsband en van daar breidde deze werkmethode zich snel uit naar Groot-Brittannië en Australië en dan verder over heel de wereld. Wie het internet gebruikt zal al dadelijk kunnen merken welke stormachtige ontwikkeling deze geschiedenistak ondertussen gekend heeft. Onder Google bijvoorbeeld vindt men thans onder de term “oral history” bijna 10 miljoen verwijzingen...

Hoe hebben wij ons in deze materie ingewerkt ? In de eerste plaats hadden wij nuttige contacten op wetenschappelijk niveau : o.m. met professor Aldwin Roes van de Gentse Universiteit. Vervolgens hebben wij met onze naaste medewerkers een vormingscyclus gevolgd onder leiding van een historicus, stafmedewerker van het Vlaams Centrum voor Volkscultuur, Björn Rzoska.

Een andere belangrijke stap was onze kennismaking met een Nederlands, overigens reeds voltooid project, op touw gezet door een “Stichting Mondelinge Geschiedenis Indonesië”. Dankzij de verstrekte documentatie en een grondig studiebezoek in Leiden, konden wij ons vertrouwd maken met dit mega-project. Zoals zijn naam het al laat vermoeden, heeft deze stichting een bevraging op touw gezet over de laatste jaren van de Nederlandse koloniale aanwezigheid in Indonesië. Dit werk is uitgemond op een indrukwekkende collectie auditieve interviews, 1189 in totaal, of niet minder dan 2.800 uur opnames. Onnodig te zeggen dat deze kennismaking uitermate leerrijk was. Voorts is onze aandacht uitgegaan naar een prachtige Zwitserse realisatie waarbij 555 burgers werden

ondervraagd over de manier waarop zij de tweede wereldoorlog in hun land hebben beleefd. Wat hier vooral onze verbeelding aangesproken heeft, is de manier waarop die interviews zijn verwerkt in een lange reeks merkwaardige kortfilms over de meest diverse aspecten van die prangende periode in de Zwitserse geschiedenis. Voor ons een toekomstdroom...

U begrijpt dat wij hier niet verder kunnen uitweiden over al deze boeiende ervaringen, maar leden die speciaal belang stellen in deze materie kunnen voor nadere inlichtingen altijd terecht bij het secretariaat van onze vereniging.

Belgisch Kongo en AIDS

Het einde van een hardnekkige kwakkel

Het is nog steeds geen uitgemaakte zaak hoe het AIDS-virus zich onder de mensheid heeft kunnen verspreiden.

De kwestie heeft heel wat verbeeldingen geprikkeld. Zo verscheen er in 1999 een lijvig boek, *“The River, a journey back to the source of HIV and AIDS”* van een Engelse journalist, Edward Hooper. In dat boek van niet minder dan 1070 bladzijden, dat meer weg heeft van een thriller dan van een wetenschappelijke studie, verdedigde deze auteur met een verbetenheid een betere zaak waardig, de thesise dat de AIDS-epidemie haar oorsprong zou vinden in de vaccinaties tegen poliomyelitis die eind van de jaren vijftig in Belgisch Kongo werden uitgevoerd.

Daarbij werd o.a. gebruik gemaakt van een vaccin dat door de Amerikaanse

geleerde van Poolse afkomst, Hilary Koprowski, was ontworpen in samenwerking met het medisch laboratorium van Stanleystad en het Rega Instituut van Leuven.

Aangezien bij de vervaardiging van dat vaccin celmateriaal werd aangewend dat afkomstig was van apen en vrij algemeen wordt aangenomen van het HIV-virus van het apenras afkomstig is, was het een klein kunstje de thesise vooruit te schuiven dat die vaccinaties de aanleiding konden (of moesten) zijn tot de verspreiding van het noodlottige virus.

De zaak werd in september 2001 in de Royal Society te Londen onderzocht. Uit het genetisch onderzoek van enkele overblijvende stalen van het vaccin van 1958 bleek dat het celmateriaal afkomstig was van *Rhesus macacus* aapjes. Door een vergelijkende studie van het immunodeficientievirus van chimpansees en het humane immunodeficientievirus (HIV-1) kon worden berekend dat de sprong van aap naar mens rond 1930 moet hebben plaatsgevonden.

Kortom, de lichtvaardige verdenking is al herhaaldelijk op uiteenlopende gronden weerlegd. Ook twee eminente specialisten, de professoren emeriti J. Vandepitte, (Lovanium en KUL), en P. Janssens (Instituut Tropische Geneeskunde Antwerpen en ontelbare andere wetenschappelijke instellingen), die beiden reeds voor onze camera's aan het woord kwamen, hebben ze nadrukkelijk als ongegrond van de hand gedaan.

In april van dit jaar werd nu wel het definitieve bewijs geleverd dat de theorie van Hooper geen steek houdt.

In het gezaghebbende tijdschrift "Nature" verscheen inderdaad een artikel van de bioloog Michaël Worobey van de Universiteit van Arizona, die in 2003 speciaal naar de streek van Kisangani (Stanleystad) is gereisd om er ter plaatse opzoekingswerk te verrichten. Bij de chimpansees uit deze streek stelden Worobey en zijn medewerkers vast dat zij drager waren van een variant van het virus die helemaal niet lijkt op het HIV-1.

Uit die vaststelling leidt Worobey het directe bewijs af dat de beschuldigende vinger die naar het polio-vaccin uitgestoken wordt, bepaald onterecht is.

Ondertussen blijven de inspanningen van de Wereldgezondheidsorganisatie om polio in Afrika uit te roeien de handicap ondergaan van de onverantwoorde verdachtmaking die tegen het vaccin de wereld werd rondgestuurd.

Onze realisaties

De opnamen die wij realiseren zijn, zoals iedereen weet, in de eerste plaats bestemd om in het Museum van Tervuren te worden ondergebracht. Dat belet ons natuurlijk niet ze ook elders kenbaar te maken en dat willen wij ook doen. Wij hebben dus de bedoeling eerlang in vriendenkringen van oud-kolonialen, in service-clubs enz. voorstellingen te organiseren van de meest representatieve getuigenissen die wij mochten registreren.

Wij willen onze respondenten er ook aan herinneren dat het steeds mogelijk is op ons secretariaat bijkomende kopieën te bestellen van de opnamen die wij van hen gemaakt hebben. Deze kunnen naar keus onder de vorm van een VHS-cassette of van een DVD-schijf worden bezorgd tegen de prijs van 19 € per exemplaar, eventueel te verhogen met de verzendingskosten.

Belangstellenden gelieven zich tot het secretariaat te wenden. (Zie adres hieronder).

Archieven

Voor zover als nodig willen wij er nogmaals aan herinneren dat wij zeer graag ontvangst nemen van allerlei archieven die betrekking hebben op ons koloniale verleden : geschriften, fotografische en filmische herinneringen allerhande, die misschien gevaar lopen verloren te gaan worden met dank aanvaard. Indien gewenst kunnen ook kopieën worden gemaakt. Aarzel niet om een seintje te geven aan ons secretariaat ! (Zie adres hieronder)

V.V.K.-Zaire-Vlaanderen

Het verheugt ons dat wij hartelijke vriend-schapsbanden konden aanknopen met de bovengenoemde actieve en sympathieke vereniging die meer dan 400 betalende leden telt.

Op zaterdag 27 november jl. waren wij er te gast ter gelegenheid van de jaarlijkse mis ter nagedachtenis van overleden vrienden en familieleden. Zij werd in het Missiehuis van Scheut te Schilde opgedragen door niemand minder dan de thans negentigjarige en nog immer kranige monseigneur Jan Van Cauwelaert. Daarna was er een gezellige kaas- en wijntafel.

Het ziet er naar uit dat een vruchtbare samenwerking tussen onze beide verenigingen tot stand zal kunnen komen.

Wie meer wil weten over VVK-Zaire-Vlaanderen wende zich tot de voorzitter, mevrouw Bernadette Lenzi-Joseph, J.B. Denayerstraat 4, 1560 Hoeilaart (02.657.23 74) of per e-mail: vyk@offimcom.be. Ook de website www.offimcom.be/vvk is een geschikt aanknopingspunt.

“Een recht van antwoord”

Onder die titel publiceerde Walter Geerts zopas een boek waarin hij scherpe kritiek levert op de film “Blanke koning, rood rubber, zwarte dood”, van de Britse filmer Peter Bate, die recent voor heel wat beroering gezorgd heeft.

Belangstellenden kunnen het boek bestellen door overschrijving van € 16,90 op het rekeningnummer 220-0916493-73 van Berghmans

Uitgevers, Kleine Markt 4, Bus 5, 2000 Antwerpen met de vermelding “Walter Geerts”. Verzending gebeurt zonder bijkomende kosten.

***Het bestuur van
AFRIKA-GETUIGENISSEN
wenst aan al zijn leden, vrienden
en sympathisanten
een vredevol Kerstfeest
en een voorspoedig Nieuwjaar***

Deze nieuwsbrief is uitgegeven door
de vzw

AFRIKA-GETUIGENISSEN

**Zetel en secretariaat :
Hollandsvin 4, 3120 Tremelo**

Telefoon en fax : 016 53 18 64

cyrielvanmeel@hotmail.com

Bankrekening : 001-4254043-87

Niets uit deze Nieuwsbrief mag worden over-genomen, gekopieerd of gepubliceerd zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever, die alle rechten voorbehoudt.